

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

2011

INNEHÅLL

STUNS - verksamhetsberättelse 2011	3
Stödja utvecklingen av företag	4
Universitetens utvidgade roll	5
STUNS - en "integrerande faktor"	6
En sammanhållen innovationsmiljö utan toppstyrning	7
STUNS fyra hörnstenar	8
Samverkan	8
Universitet	9
<i>Samarbetsavtal med Roche</i>	9
Näringsliv	10
Samhälle	12
<i>Innovation Akademiska</i>	12
<i>Energihuset</i>	13
<i>Energihuset/Demo-X</i>	13
<i>Energihuset/Energy-X</i>	14

STUNS, Uppsala Science Park, 751 83 Uppsala
Besöksadress: Dag Hammarskjölds väg 60
Tel: 018-57 23 57 Fax: 018-57 23 50
e-post: info@stuns.se www.stuns.se

STUNS – VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2011

Stiftelsen för samverkan mellan universiteten i Uppsala, näringsliv och samhälle – STUNS har verkat i Uppsalaregionen sedan 1985. Stiftelsens uppgift är att utveckla samarbetet mellan universiteten i Uppsala, näringslivet och offentliga organisationer. Syftet är att stärka regionens ekonomiska tillväxt och hållbara utveckling.

STUNS hanterar frågor av gemensamt intresse för stiftarna och är genom styrelsen en strategisk mötesplats och ett diskussionsforum där lokala och regionala beslutsfattare kan samlas kring nya möjligheter och gemensamma mål.

Styrelsen består av ledande företrädare för Uppsala universitet, SLU–Sveriges Lantbruksuniversitet, Handelskammaren i Uppsala län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Landstinget i Uppsala län, Regionförbundet Uppsala län och Uppsala kommun. Av tradition är landshövdingen i Uppsala län styrelsens ordförande.

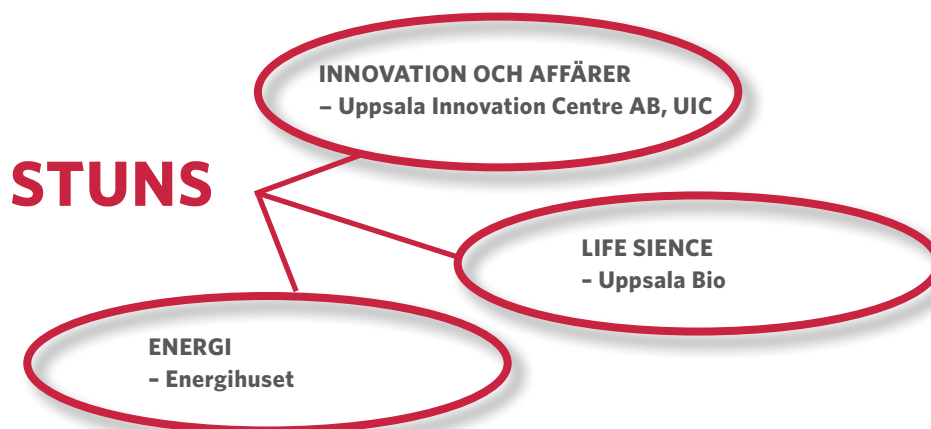
STUNS stiftelseurkund undertecknades den 14 augusti 1984. Paragraf 2 i stiftelsens stadgar lyder:

”Stiftelsens ändamål är, att med utgångspunkt i den forskning och utveckling samt utbildning som bedrivs vid Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet, utveckla samarbetet mellan universiteten och samhället genom att:

- » medverka till att forskningsresultat, produkter och idéer överförs från universiteten till företag och samhällsorgan*
- » medverka till att företagens och samhällsorganens behov av forsknings- och utvecklingsinsatser beaktas vid universiteten*
- » medverka till att företagens och samhällsorganens behov av särskilda utbildningsinsatser tillgodoses av universiteten*
- » medverka till att lokaler och utrustning m m anskaffas och upplåtes för företag och andra verksamheter i anslutning till universiteten*
- » medverka i övrigt till att universitetens kapacitet tillvaratas.”*

STUNS verksamhet är huvudsakligen koncentrerad till tre områden som bedömts ha strategiskt intresse för regionens utveckling: **Innovation och affärer** vilket inkluderar såväl frågor om innovationsmiljöns organisation och finansiering som dess inriktning samt regionens företagsinkubator *Uppsala Innovation Centre (UIC)*, och sakområdena **Life science** och **Energi** med programmet *Uppsala BIO* respektive utvecklingsprojektet **Energihuset**. Verksamheten bedrivs i överensstämmelse med det regionala utvecklingsprogrammet *Uppländsk Drivkraft (RUP)* som utarbetas av Regionförbundet. Övergripande information om STUNS, tidigare verksamhetsberättelser, rapporter mm finns att hämta på STUNS hemsida www.stuns.se.

Under 2011 beslutade STUNS styrelse om direktiv för stiftelsens verksamheter. I dessa ges verksamhetsledningarna tillsammans med styrelsen/styrgruppen ett större ansvar för återrapporteringen till STUNS. Såväl *UIC* som *Uppsala BIO* har väl fungerande rutiner för detta och lämnar fylliga rapporter som tillsammans med övrig information om verksamheten finns att hämta från hemsidorna www.uic.se samt www.uppsalabio.se. Beträffande utvecklingsprojek-

tet *Energihuset* har en särskild rapport lämnats till STUNS styrelse. Denna samt Energihusets verksamhetsplan för 2012 kan rekvideras från receptionen@stuns.se.

I det följande ges ett antal exempel på verksamheter med anknytning till STUNS. För en fullständig redovisning hänvisas till sökvägarna ovan samt de båda universitetens hemsidor.

Stödja utvecklingen av företag

En uttalad avsikt med bildandet av STUNS var "att stödja utvecklingen av företag på nya områden". Detta avspeglas i den "strategi för långsiktigt värdeskapande företagande i Uppsalaregionen" som i november 2010 antogs av STUNS styrelse.

Strategin har som **mål** att öka antalet innovativa och entreprenöriella företag med potential att konkurrera på världsmarknaden, och som **syfte** att genom konkurrenskraftiga och växande företag bidra till regionens tillväxt och attraktionskraft.

Övergripande strategiska principer

Insatserna skall:

- » *Vara starkt handlings- och resultatnriktade.*
- » *Främja innovationer och entreprenörskap.*
- » *Baseras på individernas och företagens behov.*
- » *Inriktas i första hand på kunskapsintensiva verksamheter med global marknad.*
- » *Grundas på tydliga överenskommelser och åtaganden från involverade aktörer.*

Strategiska principer för genomförande

Insatserna skall:

- » *Ha väldefinierade mål, tydlig ansvarsfördelning, säkrad budget och mätbara resultat.*
- » *Vara marknadskompletterande, överförbara och skalbara.*
- » *Utgå från upparbetade kunskaps- och kompetenstillgångar inom näringsliv, akademi och offentlig sektor.*
- » *Kunna samordnas med och bidra till innovationsinfrastrukturens vidareutveckling.*
- » *Baseras på systematisk behovs- och omvärldsanalys.*

Strategin är i linje med STUNS ursprungliga ändamål, men placerar stiftelsens verksamhet i ett nutida sammanhang med en stark betoning på näringsliv, innovationer och entreprenörskap.

Näringslivsutveckling och affärsutveckling är komplexa processer vilka ständigt förändras under hårt tryck från omvärlden. Om något stöd för affärs- och näringslivsutveckling alls behövs, så gäller det att förstå dessa processer och utforma stödet utifrån de behov som formuleras av företagen och näringslivet. Detta kräver såväl kompetens som lyhördhet och ett visst mått av ödmjukhet från stödgivarens sida.

Risken finns att begreppen innovation och entreprenörskap, som förvisso inte är entydiga, görs till föremål för insatser som mer speglar politiskt önsketänkande och opinionsmässig följsamhet än grundläggande analys och faktiska möjligheter.

Kunskap är basen för all innovation. När kunskapen av en entreprenör omvandlas till ett nytt sätt att skapa värde har den blivit en innovation.

För att värdet skall kunna realiseras måste det å andra sidan finnas ett dolt eller öppet kund- eller användarbehov som det nya förmår tillfredställa. Det är detta behov som är den värdeskapande möjligheten.

När behovet eller behoven är tillräckligt stora och återfinns hos tillräckligt många, så kan det nya tas i bruk och även få ett brett genomslag. Det är nu det nya skapar värde och har blivit en innovation, och processen kan börja på nytt på basis av den kunskap som genererats under resans gång.

STUNS strategi och verksamheter syftar till att underlätta denna process, inte att styra den.

Universitetens utvidgade roll

Strategin ska ses mot bakgrund av universitetens utvidgade roll. Mycket av det som stiftarna såg som STUNS ändamål har nu såväl regulatoriskt som praktiskt inlemmats i universitetens uppgifter. Universiteten är idag jämfört med 1985 högst aktiva när det gäller att organisera:

”samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt verka för att forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta”.
(Högskolelagen 1 kap. 2§).

Uppsala Universitet Innovation är ett talande exempel. Enheten UUI och därtill knutna verksamheter som holdingbolaget Uppsala universitets utveckling AB (UUAB) och Forskarpatent AB, är den enskilt största aktören inom den öppna innovationsmiljön i Uppsala.

➤ UUI ingår i VINNOVA:s nyckelaktörsprogram och har även av regeringen valts ut

och erhållit medel för att bygga upp ett av åtta regionala Innovationskontor knutna till Sveriges universitet och högskolor. Det innebär bl a att UUI skall bistå SLU och högskolorna i Dalarna, Gotland och Gävle med samma service som UU:s forskare. I fallet SLU har detta organiserats så att SLU själva får disponera delar av medlen för verksamhet vid det egna universitetet.

Genom UUI har ett flertal för regionen viktiga insatser med syftet att knyta den akademiska forskningen till samhällets och näringslivets behov etablerats. Hit hör AIMDay© konceptet och Ångström Materialakademi, ÅMA.

Det senare är en strategisk forskningsplattform för att öka samarbetet mellan materialforskningen på Ångströmlaboratoriet och näringslivet. ÅMA arrangerar workshops, konferensdagar m m och initierar och övervakar nya gränsöverskridande samarbetsprojekt mellan forskning och industri. Utgångspunkten är gemensamma industriella behov. Man hjälper även till att söka finansiering för samarbetsprojekt.

AIMDay© konceptet utvecklades ursprungligen inom ÅMA genom den årliga Materialdagen AIMday® på Ångströmlaboratoriet. Inför Materialdagen får företag skicka in frågor inom materialutveckling som de vill ha belysta. Under själva Materialdagen träffas sedan universitetsforskare och industrirepresentanter i grupper och diskuterar frågorna.

UUI har därefter tagit AIMDay© konceptet vidare tematiskt och geografiskt. AIMDay© Patientsäkerhet den 30 maj 2012 som genomförs tillsammans med Kungliga Tekniska Högskolan, Karolinska Institutet, Mälardalens högskola och Stockholms universitet i samarbetet med branschföreningen Swedish Medtech.

Under 2012 planeras även ett samarbete med Uppsala BIO där en AIMDay© tematiskt och tidsmässigt koordineras med en utlysning inom BIO-X. Värt att nämna i detta sammanhang är även att UUI under 2011 träffat avtal med regionens företagsinkubator UIC rörande ett gemensamt utvecklingsprojekt för det förkommersiella stödet till kunskapsintensiva affärsidéer.

STUNS - en "integrerande faktor"

Initiativet till STUNS togs i en tid då diskussionen om nyttiggörande av forskning ännu var i sin linda. Det skulle dröja ännu några år innan begreppet *innovationssystem* dök upp inom forsknings- och näringspolitiken. Möjligheten för universiteten att bilda holdingbolag låg ett decennium fram i tiden liksom lanseringen av begreppet *kluster* inom forskningen. Och det var först en bit in på 2000-talet som Svenska Akademiens ordlista övergav definitionen av *innovation* som liktydig med *teknisk* förnyelse och *industriell* utveckling.

Forsknings- eller teknikparker, s k science parks, var emellertid något som med förebilder i USA just börjat etableras i Sverige. Uppsala saknade en forskningspark och STUNS första stora insats var att 1985 teckna ett samarbetsavtal med Glunten, ett fastighetsbolag som bildats av byggbolagen Skanska och Diös. Avtalet mellan det nybildade fastighetsbolaget och STUNS avsåg utvecklingen av det tidigare regementsområdet söder om Uppsala Akademiska Sjukhus till en forskningspark.

► Idag finns ca 150 företag och organisationer i det som kom att bli Uppsala Science Park. Även STUNS tillhör hyresgästerna. På samma adress finns *SLU Holding*, företagsinkubatorn *Uppsala Innovation Centre AB (UIC)*, *Innovationsbron Uppsala*, *Connect* m fl, och de tidigare nämnda STUNS-projekten *Uppsala BIO* och *Energihuset*, samt Uppsala universitets näringslivsenhet *Uppsala Universitet Innovation (UUI)*.

Forskningsparken hade kunnat bli såväl början som slutet på stiftelsens verksamhet i Uppsalaregionen. Men styrelsen hade upptäckt fördelarna med ett gemensamt forum för regionens beslutsfattare och ville därför annorlunda.

Tidigare hade det inte funnits något formellt organ där ledande personer i regionen kunde träffas och dryfta gemensamma frågor. STUNS blev en för sin tid unik knutpunkt för ett fördjupat samarbete mellan universitet, näringsliv och samhälle och har än idag få motsvarigheter i landet.

STUNS och stiftelsens styrelse har, precis som snart efter bildandet, en synnerligen viktig uppgift som ”integrerande faktor” i betydelsen strategiskt initiativtagande, förmedlande och sammanhållande forum. För detta krävs förmåga till såväl överblick och systemtänkande som att urskilja enskilda behov och drivkrafter, och såväl förmåga att förena dessa nivåer som att omformulera olika viljeyttringar till gemensamma projekt och aktiviteter. Häri ligger även förmågan att avgränsa och att se till att insatserna inte överlappar varandra.

En sammanhållen innovationsmiljö utan toppstyrning

STUNS initiativ från 2003 att samla de regionala innovationsfrämjande aktörerna och organisationerna under ett tak är ett uttryck för detta. Genom samlokaliseringen har innovationsmiljön utvecklats till vad som bäst kan beskrivas som ett informellt sammanhållet system av oberoende aktörer.

Kontakt- och beslutsvägarna är enkla, öppenheten är stor, och aktörerna kan snabbt få tillgång till en bredare bas av resurser än vad som finns i den egna organisationen. Inom systemet finns idag en rad mer eller mindre starka kors- och återkopplingar mellan aktörer och aktiviteter som uppstått efter behov och som inte låter sig fångas i ett organisationsschema.

► Det planerade samarbetet mellan AIMDay© och BIO-X samt UUI:s samarbetsavtal med UIC kan tjäna som illustration till detta och även ses som uttryck för skrivningen i STUNS strategidokument insatserna skall vara *marknadskompletterande, överförbara och skalbara*.

Marknadskompletterande skall här förstås i en utvidgad bemärkelse och innebär att verksamheten skall vara komplementär och erbjuda tilläggsvärden, vilka inte kan uppnås på annat sätt, till såväl universitetens uppgifter inom utbildning, forskning och samverkan som till näringsliv och offentlig sektor. Det är som tidigare understrukits viktigt att insatser som bekostas med offentliga medel är komplementära och att insatserna inte görs där företag och intresseorganisationer redan utför uppgifter.

Med överförbara och skalbara avses att insatserna skall kunna tillämpas i andra miljöer och kunna utvidgas såväl tematiskt som geografiskt och sektoriellt. Häri ligger även att insatserna såsom strategin slår fast *skall kunna samordnas med och bidra till innovationsinfrastrukturens vidareutveckling*.

STUNS fyra hörnstenar

SAMVERKAN är och förblir således en av stiftelsens hörnstenar, liksom **samhälle**, **näringsliv** och **universitet**. Aldrig så välformulerade visioner, mål syften och strategier blir obrukbara utan en djupgående förankring och samsyn hos alla berörda parter. För att vara meningsfull krävs en dynamisk och deltagande process. Regionens politiker och företrädare för industri och akademi kan ge en spelplan och i kraft av engagemang och tydliga ställningstaganden utöva en ledarroll.

Behovet av ett sådant ledarskap är särskilt tydligt på områden där nationella förutsättningar och förhållanden inom EU har betydelse för den regionala handlingsförmågan. Frågan om extern ägarkapital till bolag i tidiga utvecklingskedan är ett exempel.

Bristande tillgång på vad som kan kallas ”kompetent ägarkapital” har varit och är en flaskhals för företagets utveckling.

De kunskapsintensiva företagen med potential att konkurrera på en global marknad och som har ett tilltagande behov av kvalificerad och värlönlönad arbetskraft är i sig tillväxt drivande. De driver också tillväxten på de lokala/regionala marknaderna för såväl s.k. företagsnära tjänster, såsom patentbyråer, affärsjurister, IT-konsulter, transporter m.fl., som till exempel detaljhandel, friskvård och restaurangverksamhet.

Därför är tillväxtföretagens finansieringsflaskhals, om den består, också en flaskhals för den samlade regionala tillväxten, sådan den kan avläsas i antalet arbetstillfällen och omsättning i alla slags företag. Finansieringsflaskhalsen finns i ett stort antal länder och det krävs såväl förändringar av lagar och regler på nationell och EU-nivå, som regionala initiativ för att säkra tillgången på riskvilligt externt ägarkapital, med långsiktighet och vilja till industriell tillväxt.

Ett kraftfullt regionalt ledarskap bör ha goda möjligheter att arbeta och påverka i positiv riktning i såväl den regionala som den nationella och internationella dimensionen.

- Givet att rätta betingelser för investeringar kan arrangeras, bedöms affärsmöjligheterna för en regional finansiell aktör med inriktning på industriell tillväxt vara goda. En grundförutsättning är att det redan, såsom i Uppsala, finns en infrastruktur för tillväxt.

STUNS har initierat ett sådant regionalt initiativ – Aros Growth Capital (AGC). AGC har tidigare presenterats i STUNS verksamhetsberättelser för 2007–2010 som kan laddas ner från www.stuns.se, samt i separata dokument som kan rekvireras från receptionen@stuns.se.

Arbetet med AGC har påverkats av svängningarna och osäkerheten på finansmarknaden, men även och framför allt för att, som regeringen skriver i höstbudgeten 2011 ”brister på riskkapitalmarknaden och förekomsten av ett finansiellt gap i tidiga skeden är i stort sett gemensamma för OECD länderna”.

Problemet är således globalt och STUNS är vare sig numerärt eller kompetensmässigt bemannat för att lösa det. Det betyder inte att arbetet för att etablera AGC eller en motsvarande regional lösning bör läggas ner, men att det bör bedrivas med mer realistiska förväntningar på resultatet.

Ett steg i denna riktning är beslutet att återköpa aktierna i AGC så att bolaget numera är ett helägt dotterbolag till STUNS. Det ger större rådrum för stiftelsen och möjlighet till den omstart som inletts 2011 med såväl kontakter inom EU i Bryssel som inledande diskussioner med erfarna finansiella aktörer i Uppsala.

STUNS har även konstaterat att arbetet med att etablera AGC kompletteras med andra nya insatser för att attrahera ägarkapital till bolag i olika utvecklingsfaser. Det tidigare nämnda samarbetet mellan Connect och UIC är ett försök i denna riktning.

Den grundläggande analysen beträffande AGC kvarstår trots de svårigheter och trögheter som är behäftade med projektet.

Verksamheten i AGC skall ske på marknadsmässiga villkor. Detta innebär bl.a. att marknaden (privat personer, finansiella och industriella aktörer) i princip skall tillhandahålla hela investeringskapitalet i en fas av bolagens utveckling där risken för investeraren generellt är mycket hög och s.k. marknadskompletterande åtgärder av många anses nödvändiga.

Detta lägger naturligtvis inte hinder i vägen för statliga eller andra offentliga aktörer att bidra med kapital till AGC. Grundtanken bakom AGC är emellertid att marknaden vill och förmår komplettera sig själv.

En nödvändig förutsättning för att attrahera investerare och därmed ägarkapital är att det i varje givet ögonblick finns ett relativt stort antal företag att välja på, vilka är under utveckling och som bedöms ha en stor tillväxtpotential. Enbart tillgång på pengar skapar varken nya entreprenörer, uthålligt växande företag eller sådana nyskapande produkter och annat som kan betecknas som innovationer.

Däremot drar entreprenörer och framgångsrika företag till sig kapital. AGC-projektet bygger därför på en stark koppling till regionens företagsinkubator UIC och andra källor med starka flöden av systematiskt genomlysta investeringsobjekt.

UNIVERSITET. Bibehållen forskning och utbildning i världsklass vid universiteten i Uppsala är dock då som nu avgörande för Uppsalaregionens attraktionskraft. Genom att hävda sig väl i den globala akademiska konkurrensen kan Uppsala universitet och SLU - Sveriges lantbruksuniversitet bli viktiga källor till kunskaper och uppfinningar som småningom tar form och sprids i samhället som innovationer.

Den i sina nischer världsledande life science industrin i Uppsala har vuxit fram i nära samspel med forskare vid Uppsala universitet och Akademiska sjukhuset. Life science sektorn har, såväl på den akademiska som på den industriella sidan, en tillräcklig kritisk massa för att dra åt sig stora industriella affärer och viktiga samarbeten från omvärlden.

Uppsala BIO

► Hösten 2011 skrev Uppsala BIO ett samarbetsavtal med läkemedels- och diagnostikjätten Roche. Samarbetet avser Uppsala BIO:s program BIO-X och genom avtalet knyts BIO-X som den första parten i Europa till Roches satsning på breda innovationsarbeten i regioner med stark forskning – EIN, Expand the Innovation Network.

BIO-X är en kärnverksamhet i Uppsala BIO, en tioårig satsning (2003–2013) inom VINNOVA:s program VinnVäxt med deltagande av industri, akademi och samhälle i Uppsalaregionen och med STUNS som huvudman. Uppsala BIO har samarbetsavtal med företaginkubatorn *Uppsala Innovation Centre*. Uppsala BIO har även medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden ERUF för att utvidga BIO-X till Östra Mellansverige.

Inom BIO-X genomförs tidsbegränsade *akademiska/industriella samarbetsprojekt*, i

syfte att föra produktidéer och forskningsresultat till sk proof-of-concept (PoC). Ett PoC kan vara en prototyp (medicinsk teknik) eller tidig kontrollerad studie (läkemedel) eller motsvarande inom diagnostik, och följer den traditionella och i de flesta fall i lag reglerade modellen för kommersialisering av FoU inom life science sektorn.

Expertgrupper bestående av företrädare för sjukvården och life science industrin svarar för *behovsdefinition/tematisering* och avgör tillsammans med BIO-X ledning vilka ansökningar som skall beviljas projektstöd och hur uppföljningen av övriga sökanden skall göras.

Projekt som antas skall ha en *tydlig kommersiell potential*. Slutmålet är att ta fram en produkt. BIO-X-projekten kan sägas vara den första delen i kommersialisering/innovationsprocessen där forskare och företag på ett strukturerat sätt arbetar mot ett gemensamt delmål (en produktprototyp eller ett proof-of-concept) samtidigt som ett antal konkurrenskraftiga vetenskapliga artiklar genereras.

Modellen tilltalade Roche som sökte en partner som kunde strukturera samarbetet med den akademiska forskningen på plats och som hade erfarenhet av företagsstarter i anslutning till projektresultaten. Uppsala hade den innovationsinfrastruktur Roche sökte.

Samarbetet med Roche innebär att de forskare som även önskar presentera sitt projektförslag för Roche anger det i sin ansökan. Samarbetet med Roche är alltså frivilligt. De projekt som Roche på detta sätt får möjlighet att välja ut får utöver finansiering från BIO-X programmet även finansiering från Roche och en kontaktperson inom Roches globala forskningsorganisation.

Den första BIO-X utlysningen i samarbete med Roche öppnade i november 2011. Temat var diagnostiska lösningar för terapiområdena onkologi, centrala nervsystemets och autoimmuna sjukdomar samt hypersensitivitet. När utlysningen stängde hade närmare 50 förslag kommit in från forskare i Mälardalenregionen.

NÄRINGSLIV. Innovationernas väg är lång och slingrande. Den idag blomstrande life science industrin i Uppsala har i vissa fall forskningsrötter som sträcker sig nära ett sekel tillbaka i tiden och den industriella utvecklingen startade på 1940-talet. Historia, tradition och platsbunden vetenskaplig briljans spelar ringa eller begränsade roller i de globala företagens affärsmässiga överväganden.

Här tydliggörs behovet av att värna ett näringsliv som sätter entreprenörskap i främsta rummet och som förmår omsätta ny och befintlig kunskap i innovativa varor, tjänster och lösningar vilka efterfrågas på världsmarknaden, oavsett ur vilka källor kunskapen hämtas och oavsett vilken bransch eller sektor företagen tillhör.

De entreprenörsdrivna och innovativa företagen med potential att konkurrera på en global marknad och som har ett tilltagande behov av kvalificerad och välavlönad arbetskraft är i sig *tillväxtdrivande*.

De innovativa företagen driver även tillväxten på de lokala/regionala marknaderna för såväl företagsnära tjänster, såsom patentbyråer, affärsjurister, IT-konsulter, transporter m fl, som exempelvis detaljhandel, friskvård och kaféverksamhet.

Uppsala Innovation Centre

► Regionens företagsinkubator *Uppsala Innovation Centre (UIC)* är anpassad enligt denna logik. Inkubatorn är öppen för *alla kunskapsbaserade företag* med stor tillväxtpotential, oavsett ursprung eller bransch, och har på kort tid lyckats etablera en modell för att *stödja affärsutveckling i nystartade kunskapsbaserade företag* som blivit mycket framgångsrik.

I januari 2004 organiserades verksamheten om och nystartades med fyra lika stora delägare – ALMI Företagspartner Uppsala, SLU Holding, Uppsala universitets Utveckling AB och STUNS. Nystarten innebar att UIC gick från att endast stödja avknoppningar från universiteten till att även välkomna andra projekt.

En dryg tredjedel av företagen har sitt ursprung i universiteten, lika många är avknoppningar från näringslivet. Resten kommer från offentlig sektor eller har grundare som inte tillhör någon av dessa kategorier. Den dominerande sektorn är inte oväntat life science med drygt 40 procent. Omkring 10 procent av företagen i UIC har bildats utanför regionen.

UIC ingår i Innovationsbrons nationella stödprogram för inkubatorer B.I.G. UIC betraktas av Innovationsbron som en av de mest framgångsrika inkubatorerna i Sverige. Ett mått på detta är att avkastningen på publikt kapital hela tiden varit högt. Det offentliga har alltså fått igen mycket mer i form av skatter och avgifter från företagen än vad det offentliga satsat i UIC. Offentlig ROI, Return on investment, är ett mått som används av Innovationsbron och detta har över den senaste femårsperioden varit i genomsnitt ca. 9.

De bolag som ingick i UIC:s program 2007–2011 betalade alltså in 9 gånger mer i skatter och avgifter än vad som olika offentliga bidragsgivare satsade i verksamheten under samma år.

UIC har sedan omstarten 2004 granskat över 1400 projekt. Av dessa har drygt 70 genomgått den tvååriga (för läkemedelsbolag treåriga) s.k. Acceleratorfasen. Av dessa har i sin tur endast fem företag försvunnit – tre har likviderats och två har gått i konkurs. Överlevnadsgraden är således drygt 90 procent. Det kan jämföras med den genomsnittliga överlevnadsgraden över tre år för alla typer av företag i Sverige som är cirka 66 procent. Av dessa 66 procent överlevande anser dock färre än hälften av företagarna att de kan försörja sig på sig på företaget.

En viktig del i UIC framgångsformel är det stöd som erbjuds i Acceleratorfasen, till vilken företagen väljs ut genom ett ansökningsförfarande. Stödet är mycket kvalificerat och består av erfarna och bransch-kunniga affärscoacher.

Kommersialisering av innovativa produkter och tillhörande tjänster kräver, utöver en djupgående förståelse för kundernas behov och önskemål samt relevanta tekniska kunskaper, också bl. a. en välutvecklad förmåga att organisera och reorganisera värdekedjor.

Dessa innefattar storskaliga produktionsprocesser, leveranser av insatsvaror, distribution, utveckling av tjänster för eftermarknad, miljösäkring av produktionssystem, leveranskedjor och annat som ligger i företagets industrialiseringsfas. Och som är nödvändigt att behärska för att kunna växa och klara sig i den globala konkurrensen.

Företagen betalar ett marknadsmässigt timarvode för affärscoachens tid, vanligen via s.k. mjuka lån, och kan därmed också ställa höga krav på inkubatorn och anpassningen av det stöd den lämnar.

Genom en särskild modell för uppföljning ges en kontinuerlig genomlysning av företagen och en mycket god bild av deras utveckling över tid skapas, som kan verifieras av affärscoachen och användas vid ett senare investeringstillfälle.

En annan viktig framgångsfaktor är att UIC inte tar ägarandelar i bolagen. På så sätt undviks jävssituationer vid bl a finansieringserbjudanden. Inkubatorn bedriver inte heller uthyrning av lokaler utan är helt koncentrerad på affärsutveckling i bolagen.

UIC är en del av innovationsinfrastrukturen i Uppsala och har bl. a. samarbetsavtal med Uppsala BIO, det av landstinget ägda projektet Innovation Akademiska (se nedan) och Uppsala Universitet Innovation.

UIC har även ett viktigt regionalt samarbete med Östhammars kommun. Svensk kärnbränslehantering, SKB, har avsatt två miljarder kronor till utveckling av företag i Östhammar och Oskarshamn. Avsikten är att i första hand bistå i utvecklingen av företag som baseras på den kunskap som SKB byggt upp kring förvaring av kärnkraftsavfall. Dessa nya företag förväntas sälja tjänster och produkter på världsmarknaden i anknytning till kärnkraftsäkerhet.

Inom ramen för denna satsning har UIC i uppdrag att bistå entreprenörer och företag med utvecklingen av andra idéer. I maj 2012 är tre sådana projekt under utvärdering och tre företag ingår i något av UIC:s program. Totalt har 13 företag eller projekt med anknytning till samarbetet i Östhammar ingått i något av UIC:s program.

SAMHÄLLE. De offentliga aktörerna är viktiga för att definiera, organisera och medfinansiera den stödjande innovationsinfrastrukturen. På det regionala planet kan de offentliga aktörerna även aktivt delta som kund/slutanvändare och kravställare i projekt som förenar högkvalitativ kunskapsproduktion med företags- och näringslivsutveckling.

Det gäller särskilt sådant som syftar till nyskapande inom energiförsörjning och energianvändning, hälso- och sjukvård och andra områden med anknytning till infrastruktur och infrastrukturella system och de stora samhällsliga utmaningarna inom miljö/klimat, hälsa och åldrande. *Innovation Akademiska* och *Energihuset* är två projekt med anknytning till STUNS som på olika sätt engagerar de offentliga aktörerna direkt i viktiga utvecklingsprocesser.

Innovation Akademiska

➤ *Innovation Akademiska* ägs av Akademiska sjukhuset och har under perioden 2010–2012 maximalt ekonomiskt stöd från VINNOVA:s program ”Innovationsslussar i sjukvården”. Uppsala BIO och UIC är knutna till projektet, som även stöds finansiellt av Regionförbundet Uppsala län. (Information om Innovation Akademiska/Det innovativa sjukhuset finns på www.akademiska.se).

Projektet startade i slutet av 2008 och baseras på samarbeten i nätverk kring ett begränsat antal referensprojekt för att ta fram metoder och modeller som kan bli en integrerad del av vårdens arbete så att 1) ett ökande antal behovsmotiverade idéer från vården om-sätts till produkt- och tjänsteprototyper finner avnämare i industrin eller bildar grund för nya företag, samt att 2) strukturerade kontaktvägar in till sjukvården finns för främst små- och medelstora företag som vill utveckla nya produkter och tjänster vilka svarar mot tydliga behov i vården.

Uppbyggnaden av den senare processen motiveras av att de små- och medelstora företagen inom hälso- och sjukvårdssektorn ofta saknar upparbetade kontakter och

relationer med mottagare i vården. Många gånger behöver SMF redan på idéstadiet av innovationsprocessen en intresserad och kompetent motpart att diskutera med vilken kan förmedla vårdens/kundens behov och önskemål i utvecklingen av nya produkter.

Behovet av en strukturerad process ”utifrån och in” accentuerades av att nya föreskrifter gällande medicintekniska produkter trädde i kraft den 21 mars 2010. I det nya regelverket finns nu ett förtydligt krav på att tillverkaren ska genomföra en klinisk utvärdering även av så kallade lågriskprodukter (enklare medicinsk teknik), där utöver kontroll av funktion och konstruktion hänsyn skall tas till vårdmiljö, ergonomi, materialval med mera.

Arbetet i Innovation Akademiska har väckt nationell genklang och anses som mycket framgångsrikt. VINNOVA som är den största externa anslagsgivaren beviljade i slutet av 2011 projektet ytterligare medel för att under 2012 på försök utvidga verksamheten till den öppna hälso- och sjukvården i Uppsala kommun. Här har STUNS såsom tidigare varit delaktigt i en rådgivande och förmedlande roll.

Energihuset

➤ STUNS har sedan 2004 satsat på energi som ett nytt sakområde. Målet är att med utgångspunkt från universiteten, offentliga och industriella aktörer, etablera Uppsalaregionen som ett ledande centrum på energiområdet. Både för utbildning, forskning, utveckling och företagande. Sedan 2009 bedrivs dessa aktiviteter inom projektet *Energihuset*.

Energihuset/Demo-X

➤ Ett avgörande steg mot kommersialisering är demonstrationen, den process där en produkt eller en tjänst provas i en realistisk miljö. Här kan Uppsalaregionen inta en för Sverige unik nisch och det är bakgrunden till *DKA-projektet*, i Energihusets verksamhetsplan för 2012 kallat *Demo-X*, vilket är en av kärnverksamheterna i Energihuset. DKA står för ”Demonstrationsmiljö för ökad Kundnytta och Affärsutveckling”. DKA-projektet har offentligt stöd genom Europeiska regionala utvecklingsfonden ERUF för Östra Mellansverige från 2010 till 2013.

DKA-projektets syfte är att i linje med den strategi som togs fram för energiområdet av STUNS hösten 2004, Uppsala Energy Initiative, ”utveckla metoder och strukturer som på sikt kan lägga grunden till en internationellt ledande miljö för demonstration och kommersiell verifiering av ny innovativ energiteknik”.

I DKA-projektet provas demonstrationer som en generell metod för affärsutveckling och förkortade ledtider i innovativa företags affärsutvecklingsprocesser. Under 2011 har Energihuset genomfört, initierat eller förmedlat ca. 10 demonstrationsprojekt. I flera av dessa har lokala energi- och fastighetsbolag engagerats. Industrihus AB (Uppsala kommun) och Sala Heby Energi är två exempel.

Demonstrationsprojekt förutsätter alltid ett leverantörs/kundförhållande och ett intensivt kunskapsutbyte mellan leverantören och kunden, där den senare blir kravställare till och i någon mening medskapare av leverantörens erbjudande.

Den senare aspekten har Energihuset tagit fasta på genom bildandet av *Byggnätverket* som består av dryga tiotalet regionalt verksamma bygg- och fastighetsbolag, vilka gått samman för att inom ramen för DKA-projektet utveckla en arbetsmodell med syftet att identifiera och genomföra demonstrationsprojekt med utgångspunkt i gemensamma behov.

Det begränsade antalet medlemmar i nätverket motiveras av den moderna forskning om entreprenörskap och vad som benämns ”entreprenöriella ekosystem”, vilken avvisar

storskaligt anlagda toppinitiativ till förmån för mindre experimentellt anlagda satsningar som bottnar i kund- och användarbehov eller andra avgörande systemaspekter.

Inom energi och miljö kan det offentliga ta en nyckelroll, som delfinansiär i utveckling av nya tillämpningar och inte minst som krävande kund. Kommuner, landsting och länets övriga myndigheter har här en unik möjlighet att driva på utvecklingen och aktivt bidra till att skapa nya jobb och nya företag.

Historiskt är staten en mycket viktig beställare och drivkraft för framväxten inom sektorer som energiproduktion samt vatten och avfallshantering. Vattenfall – ASEA är ett av flera mycket lyckosamma svenska utvecklingspar.

Utvecklingspar kan även identifieras där företag vuxit fram i en lokal miljö med främst kommunala energiföretag och VA- och avfallsbolag som beställare. Skärpningar i LOU, kommunallagen m.fl. lagar i förening med allt högre medborgarkrav på kärnverksamheten har bidragit till att lokala och regionala myndigheter idag är restriktiva till att satsa skattemedel i utvecklingsprojekt.

Kommuner och landsting svarar dock tillsammans för 20 procent av Sveriges BNP och 70 procent av de offentliga upphandlingarna. Det ger regionerna en potentiellt stark ställning i utvecklingen av ”gröna” innovationer och framväxten av långsiktigt hållbara företag på energiområdet. DKA-projektet/Demo-X med deltagande av kommunala bolag är ett steg i den riktningen.

Energihuset/Energy-X

➤ *Energy-X* är den andra av Energihusets två kärnverksamheter. *Energy-X* skall etablera och utveckla behovsmotiverade projekt mellan akademi, industri och offentliga aktörer på området hållbar energianvändning och energiförsörjning med syftet att nyttiggöra forskning, minska riskerna i tidiga utvecklingsskeden och korta ledtiderna till marknadsacceptans för nyskapande teknik och systemlösningar.

Avsikten är att använda Uppsala BIO:s modell för ”open innovation” och akademisk/industriell samverkan, BIO-X, som förebild. Modellen har utvecklats i samråd med STUNS och har genom en ”grön” utlysning inom BIO-X 2011 visat sig tillämpbar på energiområdet. Det antagna BIO-X projektet involverar en forskargrupp från SLU som tillsammans med ett antal producenter vill visa att det är möjligt att kontrollera och avbrottsäkra industriella biogasprocesser genom mikrobiologisk analys.

Tillväxtverket beviljade i december medfinansieringsmedel om 400 000 SEK för en förstudie avseende etableringen av ett *Energy-X* med koppling till Tillväxtverkets nya klusterprogram. Förstudien skall avlämnas senast 2012-10-31.

Energy-X ligger väsentligt närmare universiteten än dess logiska fortsättning *Demo-X*. Utvecklingen av *Energy-X* skall därför ske i samarbete med Innovationskontoret (UU och SLU) vid Uppsala universitet.

Delar av den forskning som finns vid Uppsala Universitet (UU) och Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) klassas som världsledande. Vid UU gäller det vägkraft och angränsande teknik för elgenerering. Andra viktiga områden är universitetets materialforskning som bl.a. omfattar batterier, tunnfilmsolceller, smarta fönster, vätelagring och material för kärntekniska tillämpningar vid Ångströmlaboratoriet.

Vid SLU har forskningen kring biobränslen ett betydande utrymme, både vad gäller utvecklingen av fastbränslen och nya metoder för produktion av flytande och gasformiga

bränslen. Ett internationellt erkänt forskningsprogram benämns MicroDrivE och omfattar framställning av biogas och etanol ur olika råvaror. Jordbrukstekniska Institutet och forskningsinstitutet Skogforsk, bägge i Uppsala, bedriver också energirelaterad forskning med fokus på tillämpad forskning och demonstration. Bägge är på olika sätt knutna till SLU.

Vad Uppsalaregionen saknar, och som gör talet om en "energiregion" eller ett "energikluster" i Uppsala sakligt omotiverat, är den industriella närvaron. Det finns få leverantörer av energilösningar med potential att bli produkter på världsmarknaden. Industrin är, till skillnad från den regionala life science industrin, begränsad till ett mindre antal relativt nystartade forskningstunga bolag.

Den lokala industriella kompetens som starkt bidragit till den goda utvecklingen av Uppsala BIO och BIO-X finns inte på energiområdet. Svårigheten att etablera relevanta stödstrukturer accentueras av att det på energiområdet, återigen till skillnad från life science området, inte finns någon gemensam logik för FUD – forskning, utveckling och demonstration – eller affärsutveckling.

Affärslogiken och därmed också innovationsprocesserna ser olika ut på produkt- och systemnivå. Exempelvis efterfrågar byggindustrin sällan nya komponenter utan helhetslösningar som omfattar en eller flera fastigheter, stadsdelar eller produktlinjer. I utveckling på komponentnivå efterfrågas vanligen en djup teknisk och/eller naturvetenskaplig kompetens, på systemnivå även kompetens inom humaniora och samhällsvetenskap samt inom samhällsplanering och hållbar utveckling av stad och land.

Så småningom stelnar både leverantörs- och produktionsstrukturer när stora företag dominerar med relativt fasta nät av leverantörer, tills nya innovationer av teknisk och organisatorisk art skördar sådana framgångar på marknaden att de gamla strukturerna rubbas.

En sådan utveckling är på gång inom elproduktion från förnybara källor och i mindre skala. Med smarta nät och ny elproduktion på hushållsnivå kommer många fler företag, som historiskt aldrig förknippats med energifrågor, att verka i denna sektor.

Samtidigt är energifrågorna så mycket bredare än att bara hjälpa fram nya spjutspetsföretag. De griper in i de mesta vi gör. Hur vi arbetar, bor, bygger, reser och konsumerar. Att förändra allt detta i en hållbar riktning är den verkligt stora utmaningen som länet står inför. Det kan endast lösas genom ett intimt samarbete mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor.

Kommuner, landsting och länets övriga myndigheter har här en unik möjlighet att driva på utvecklingen och aktivt bidra till att skapa nya jobb och nya företag.

STUNS, Uppsala Science Park, 751 83 Uppsala
Besöksadress: Dag Hammarskjölds väg 60
Tel: 018-57 23 57 Fax: 018-57 23 50
e-post: info@stuns.se www.stuns.se